

EUs framtida budgetram och sammanhållningspolitik - erfarenheter och synpunkter från Stockholm, Göteborg, Malmö och Uppsala

Städer är nyckeln till att möta EU:s ekonomiska, sociala och miljömässiga samhällsutmaningar. Det är i städer som till exempel utmaningar kring sysselsättning, klimat och miljö, social exkludering samt migration och integration av nyanlända är som mest uttalade, men också här som lösningarna ofta återfinns. Det är därför nödvändigt att EUs framtida långtidsbudget och sammanhållningspolitik tillvaratar städernas erfarenheter och rimligt att städer har ett reellt inflytande över utformningen. Mot denna bakgrund vill Stockholm, Göteborg, Malmö och Uppsala uppmärksamma ett antal lärdomar, exempel och förslag som är särskilt viktiga för storstadsområdena i pågående diskussioner om EUs framtida budgetram och sammanhållningspolitik.

Dessa kan sammanfattas i tre punkter:

- Det urbana perspektivet måste genomsyra EUs framtida budgetram och sammanhållningspolitik
- Öka satsningen på forskning och innovation och främja samordning mellan EU-instrument som riktar sig mot dessa satsningar
- Öka andelen medel som öronmärks för hållbar stadsutveckling

Det urbana perspektivet måste genomsyra framtida budgetram och sammanhållningspolitik

Den 7:e sammanhållningsrapporten understryker städernas centrala roll som motorer för tillväxt i Europa och den positiva spridningseffekt som detta har på omkringliggande regioner. Den visar även tydligt att effekterna av globalisering, migration, social exkludering och klimatförändringar inte är begränsade till mindre utvecklade regioner. Som EU:s främsta investeringsinstrument för att möta gemensamma utmaningar och som en viktig länk mellan EU och dess medborgare bör sammanhållningspolitiken därför även fortsättningsvis gälla för alla regioner i Europa. Stadsutveckling måste bli en central del av diskussionen kring framtida sammanhållningspolitik och erfarenheter från Stockholm, Göteborg, Malmö och Uppsala måste tas tillvara. Till exempel har öronmärkning av medel för hållbar stadsutveckling som implementerats genom Integrerade Territoriella Investeringar (ITI) ökat det lokala ägarskapet och förenklat ansökningsförfarandet för planerliga projekt i Göteborg (se exempel 2 i bilaga 2). I Stockholm har arbetet enligt Stockholmsmodellen med mobilisering av aktörer inför utlysningar skapat möjlighet att göra sammanhållna satsningar på särskilt prioriterade områden, till exempel utveckling av digitala lösningar för vård och omsorg i samverkan mellan företag och offentlig verksamhet (se exempel 1 i bilaga 2).

Stockholm, Göteborg, Malmö och Uppsala vill därför betona betydelsen av att:

- samtliga regioner och städer omfattas av EUs sammanhållningspolitik
- hållbar stadsutveckling blir en central del av diskussionen kring framtida sammanhållningspolitik
- tillvarata erfarenheter från Stockholm, Göteborg och Malmö särskilt i diskussionen om öronmärkning av medel för hållbar stadsutveckling och ITI

Öka satsningen på forskning och innovation och främja samordning mellan EU-instrument som riktar sig mot dessa satsningar

Den globala konkurrensen om kompetens, kapital, etableringar och investeringar ökar i en allt snabbare takt. Om EU verkligen vill bidra till lösningar på stora samhällsutmaningar samt öka eller bibehålla sin konkurrenskraft måste betydligt mer uppmärksamhet riktas mot forskning, innovation och möjligheterna med digitaliseringen. Det visas tydligt i sammanhållningsrapporten och rapporten LAB-FAB-APP från

högnivågruppen om EUs FoI program. Europa har goda möjligheter att konkurrera inom kunskapsintensiva områden och har idag ett bra forsknings- och innovationsklimat med en gradvis ökande digitaliseringstakt. EUs framtida budget bör fokusera på att stärka politikområden där alla beslutsnivåer från kommun till EU redan har enats om och visat vilja att möta gemensamma utmaningar. Forskning och innovation är ett område med mycket tydligt mervärde av satsningar på EU-nivå.

I takt med den ökade konkurrensen behöver dock FoI satsningarna accelereras och tydligare riktas mot stora samhällsliga utmaningar inom exempelvis social hållbarhet, klimat, energi, transporter och en åldrande befolkning. I detta sammanhang har städer en unik potential att skapa integrerade arbetssätt mellan offentliga aktörer, akademi och näringsliv (se exempel 2 och 5 i bilaga 2). Sammanhållningspolitiken efter 2020 bör därför tillvarata städernas möjligheter att skapa sammanhållna strategiska satsningar där forskning och innovation ligger i fokus. Att slå ihop ESF och ERUF till en gemensam fond och att öka integrering mellan kommande program för forskning och innovation och ESI fonderna skulle avsevärt förbättra möjligheten att driva tvärssektoriella projekt. Det gemensamma regelverk för samtliga ESI fonderna och andra finansieringsinstrument som lyfts upp som ett alternativ i sammanhållningsrapporten är mycket angeläget. Den förväntade minskningen av budgeten gör detta ännu mer centralt i utformningen av framtida EU-fonder och program.

Ökade satsningar på EU-gemensamma prioriteringar som forskning, innovation och digitalisering ger stort mervärde på europeisk nivå och gör samtidigt att storstädernas särskilda potential vad gäller integrerade arbetssätt tillvaratas. Storstäderna anser därför att framtida sammanhållningspolitik bör:

- Öka andelen medel som riktas mot satsningar på forskning och innovation, särskilt inom samhällsliga utmaningar.
- Öka möjligheten till tvärssektoriella projekt genom att slå ihop ESF och ERUF till en fond.
- Främja samordning och integrering mellan samtliga EU-finansieringsinstrument som riktar sig mot forskning och innovation.

Öka andelen medel som öronmärks för hållbar stadsutveckling

Öronmärkning av medel för hållbar stadsutveckling har visat sig vara ett effektivt verktyg för att skapa sammanhållna satsningar som bidrar till att möta utvecklingsbehov som finns i EU:s växande städer. I Stockholm, Göteborg och Malmö har tematisk öronmärkning av medel varit speciellt gynnsamma för att öka det lokala ägarskapet, lyfta prioriterade områden och skapa förutsättningar för att pröva sektorsövergripande lösningar (se exempel 1 och 4 i bilaga 2).

Det är också av stor vikt att framtida sammanhållningspolitiken är flexibel för att kunna möta oförutsedda behov och situationer. Öronmärkning av medel för hållbar stadsutveckling säkerställer urbana satsningar utan att minska flexibiliteten i programmen. Den breda definition av hållbar stadsutveckling som används idag ger stort utrymme för städer att möta förutsedda såväl som oförutsedda utmaningar i den urbana kontexten. En ökning av andelen medel som öronmärks för hållbar stadsutveckling kan dessutom öppna möjligheten för ett stort antal städer och kommuner i Sverige att utnyttja denna del av fonderna och verka gemensamt kring urbana utvecklingsfrågor.

Storstäderna anser att:

- andelen medel som öronmärks för inriktningen ”hållbar stadsutveckling” bör öka samt att inriktningen bör gälla både ESF och ERUF eller den gemensamma fond som efterfrågas i denna skrivelse.